

Звернення
депутатів Рокитнівської селищної ради щодо недопущення зменшення
соціальних гарантій і соціального захисту та порушення прав
постраждалого від аварії на Чорнобильській АЕС населення

Україна є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

В Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Разом з тим, статтею 8 проекту Закону України «Про державний бюджет України на 2024 рік», який внесений на розгляд Верховної Ради Кабінетом Міністрів України, передбачається встановити з 1 січня 2024 року мінімальну заробітну плату – 7100 грн., з 1 квітня – 8000 гривень. Водночас, в абзаці четвертому цієї ж статті встановлюється мінімальна заробітна плата у розмірі 1600 грн. як розрахункова величина для обчислення виплат за рішенням суду.

Насамперед, прийняття вказаної норми призведе до порушення частини третьої статті 22 Конституції України, відповідно до якої при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Крім того, запропоноване встановлення різних розмірів мінімальних заробітних плат, що застосовуються як певні величини щодо встановлення розмірів оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці, є некоректним, а також не узгоджується із Законом України «Про оплату праці», який не передбачає наявності різних рівнів мінімальних заробітних плат.

Конституційний Суд України у рішенні від 13.09.2023 року № 7-р(І)2023 зазначив, що зі змісту статті 8 Основного Закону України, заснованих на її приписах юридичних позицій Конституційного Суду України, а також міжнародних актів, у яких викладено розуміння юридичної визначеності, убачається, що принцип верховенства права вимагає від законодавця встановлювати чітке, зрозуміле, однозначне, прогнозоване правове регулювання суспільних відносин для забезпечення стабільного правового становища людини, не допускати довільної відмови від взятих державою на себе зобов'язань, гарантувати належний захист правомірних (легітимних) очікувань особи.

У цьому ж рішенні Конституційний Суд вкотре наголосив на засадничому характері позитивного обов'язку держави перед громадянами України, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та на потребі надання таким особам особливого статусу та забезпечення державою їм посиленого соціального захисту.

Застосування зменшеного розміру мінімальної заробітної плати в окремих випадках призведе до порушення ст. 43 Конституції України, якою гарантується, що кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Положення статті 16 Основного закону України зобов'язують державу нести відповідальність за впровадження системи заходів щодо розв'язання проблем, пов'язаних із забезпеченням захисту прав, інтересів, гарантій, наданих особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та прямо зазначають, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Тобто, покладення Конституцією України на державу обов'язку захищати осіб, які постраждали від наслідків Чорнобильської катастрофи, вказує на особливий статус таких осіб у контексті їх соціального захисту та охорони здоров'я, а відтак - обумовлює посилений їх соціальний захист.

Запровадження зменшеного мінімального розміру заробітної плати призведе до зменшення соціальних гарантій саме для осіб, потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи, оскільки у рішеннях судів, винесених за позовами саме цієї категорії громадян, застосовується мінімальний розмір заробітної плати.

У рішенні Конституційного Суду України від 07.04.2021 № 1-р(II)/2021 встановлено, що держава може змінювати законодавче регулювання у сфері соціального захисту осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, проте в разі зміни такого регулювання вона не повинна вдаватися до обмежень, що порушують сутність їх індивідуальних прав, а досягнутий рівень соціального захисту має бути збережено.

Також Конституційним Судом у рішенні від 17.07.2018 №6-р/2018, виходячи зі змісту ст.16 Конституції, було наголошено на конечній потребі зберігати генофонд Українського народу, яка «викликана перш за все незадовільною екологічною ситуацією, спричиненою, зокрема, Чорнобильською катастрофою, наслідком якої стало погіршення стану здоров'я населення, демографічний занепад, зростання смертності потерпілого від Чорнобильської катастрофи населення, захворюваності дітей, підвищення рівня інвалідизації населення. Вкрай серйозними наслідками, породженими цією катастрофою, є також проблеми соціально-психологічного характеру у постраждалих від Чорнобильської катастрофи громадян».

Крім того ж, конструкція – «для обчислення виплат» – не відповідає принципу правової визначеності, оскільки невідомо, які саме виплати підпадають під дію цієї норми, що в цілому, призведе до різного тлумачення вказаної норми та неоднозначності при її правозастосуванні.

Надзвичайна актуальність вирішення проблем, обумовлених Чорнобильською катастрофою, знайшла відображення і в інших законодавчих

актах. Зокрема, Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Рокитнівська селищна територіальна громада, площею 1590,6 км.кв., є територією забрудненою внаслідок аварії на ЧАЕС. 25 населених пунктів Рокитнівської селищної територіальної громади розташовані у зоні гарантованого добровільного відселення.

На території Рокитнівської селищної територіальної громади проживає 39076 осіб, з них 23845 дорослих осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, зокрема, 877 осіб 1 категорії – це особи з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи; 239 особи 2 категорії, 22389 осіб 3 категорії, 340 вдів (вдовців), смерть рідних пов'язана з наслідками зазначеної аварії; а також 11660 дітей – постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, в тому числі 333 дітей, які мають інвалідність, з них 192 дітей мають інвалідність внаслідок захворювань, пов'язаних з аварією на ЧАЕС. Серед причин інвалідності: хвороби системи кровообігу, злоякісні новоутворення, хвороби опорно-рухового апарату, хвороби нервової системи та хвороби органів травлення.

За даними досліджень в післяаварійному періоді встановлено негативні тенденції змін стану здоров'я дорослого населення, а особливо дітей. Встановлено збільшення загальної захворюваності дитячого населення, зниження питомої ваги практично здорових дітей, збільшення числа дітей із хронічними захворюваннями і дітей з інвалідністю.

У колишньому Рокитнівському районі, в якому проживали більше 57 тис. осіб прослідковувалась щороку чітка тенденція зростання кількості дітей, інвалідність яких пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи:

Рік	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
К-ть дітей з інвалідністю по ЧАЕС	61	62	69	85	95	96	101	126	135	145	157	169

На сьогодні у Рокитнівській селищній територіальній громаді при населенні більше 39 тис. осіб, кількість дітей з інвалідністю зросла до 333 дітей, з них 192 дітей, у яких інвалідність пов'язана з наслідками аварії на ЧАЕС.

Рокитнівський район мав найвищу в Україні народжуваність – 25,8 на 1000 осіб у 2012 році і порівняно низьку смертність (11,1 у 2012 році). Природний приріст у Рокитнівському районі був одним з найвищих в Україні і у 2012 році становив +14,7 осіб на 1000 осіб (в Україні –3,1). У 2012 році народжуваність перевищувала смертність на 796 осіб (у 2008 році – на 569).

За 2022 рік у Рокитнівській селищній територіальній громаді народжуваність перевищила всього на 68 осіб. Ця демографічна проблема у громаді пов'язана з тим, що помирають працездатні громадяни та у ранньому віці виявлено онкологічні захворювання. І це є негативний вплив радіації. Жителі радіоактивно забруднених територій, за статистичними показниками, дійсно мають зараз гірші показники стану здоров'я, ніж решта жителів України.

Соціальний захист осіб, зазначених вище, полягає у Чорнобильських виплатах, які прив'язані до мінімального розміру заробітної плати, і прийняття вказаної норми призведе до суттєвого зменшення пільг та компенсацій.

Основна маса населення, яка забезпечується цими компенсаціями - це особи, на долю яких випали усі наслідки аварії на ЧАЕС. Це і відселення, втрата майна, роботи, хвороби. В цілому, регіон і на сьогодні долає соціально-економічну катастрофу, до якої призвела Чорнобильська катастрофа.

Підсумовуючи викладене, зазначаємо та звертаємо увагу на те, що жодним чином не допускається з боку держави порушення сутності права на соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, їх дискримінація, натомість держава повинна вживати всіх заходів для гарантування прав людини, їх забезпечення, захисту та відповідного сприяння реалізації.

Вимагаємо виключити та не допустити прийняття абзацу четвертого статті 8 проекту Закону України «Про державний бюджет України на 2024 рік» з метою недопущення зменшення соціальних гарантій і соціального захисту та порушення прав постраждалого від аварії на Чорнобильській АЕС населення.

Схвалено
Рішення Рокитнівської селищної ради
09 жовтня 2023 року № 3828